

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

בפני הרכב השופטים:
א. שיף, ס. נשיא – [אב"ד],
ח. הורוביץ,
צ. קינן

המאשימה מדינת ישראל
ע"י פמ"ח – עו"ד אורלי נעמן-רוזנטל

נגד

הנאשם פארס זיאן
ע"י ב"כ עו"ד באסל פלאח

החלטה

א. פתח דבר

בפנינו בקשת אבי המנוחה להתיר לו לעיין בתיק בית המשפט.

המדינה בתגובתה סירבה לבקשה, ונימקה את סירובה בכך ש"אין זכות מוקנית לנפגע עבירה לקבל לעיונו פרוטוקולים של דיונים שהתנהלו בבית המשפט. סעיף 9 לחוק [זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, א.ש] מקנה זכות עיון בכתב האישום בלבד". עוד נימקה המדינה, כי בתיק "העידו... רופאים פסיכיאטריים אשר התייחסו במהלך עדותם בהרחבה למצבו הנפשי של הנאשם. בנסיבות אלו, ועל מנת שלא לפגוע בצנעת הפרט של הנאשם, ומכוח חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981, אין מקום להיענות לבקשה".

הסנגור הצטרף לתגובת ב"כ המאשימה.

יצוין, כי אבי המנוחה, אשר מונה לדבריו יחד עם אשתו, אם המנוחה, לאפוסטרופוס חוקי על ילדי המנוחה הרכים בשנים, נימק את בקשתו בכך ש"מוטלת עלי חובה דתית, חברתית, מוסרית ופורמלית לספר לילדיה [של המנוחה, א.ש] את האמת והאמת תהיה בשמירת הפרוטוקולים עד שיגדלו וידעו ממקור ראשון ומוצק מי היה [אביהם, א.ש] ומי רצח אותה".

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

נראה, כי הן התביעה והן הסנגור טועים בגישתם כי אין לנפגע עבירה (או לכל אדם אחר) זכות לקבל לעיונו פרוטוקולים של דיונים. כפי שיפורט להלן, לכל אדם זכות לעיין בפרוטוקול של דיוני בית המשפט. הדבר נובע בין השאר מעיקרון פומביות הדיון. המדובר בזכות יחסית שיש לאזנה עם זכויות ואינטרסים מתנגשים.

ב. המישור הנורמטיבי

תקנה 4 לתקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים), התשס"ג-2003 (להלן: "תקנות העיון" או "התקנות") קובעת כלהלן:

4. (א) כל אדם רשאי לבקש מבית משפט לעיין בתיק בית משפט (להלן - בקשת עיון), ובלבד שהעיון בו אינו אסור על פי דין.

...

(ד) בבואו לשקול בקשת עיון, ייתן בית המשפט את דעתו, בין השאר, לענינו בתיק של המבקש, לענינם של בעלי הדין ושל מי שעלול להיפגע כתוצאה מהעיון, וכן לסבירות הקצאת המשאבים הנדרשת לשם היענות לבקשה.

...

(ו) החליט בית המשפט להתיר את העיון, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו כל תנאי או הסדר הדרושים כדי לאזן בין הצורך בעיון לבין הפגיעה אשר עלולה להיגרם לבעלי הדין או לצד שלישי בשל העיון, לרבות השמטת פרטים, הגבלת מספר המעיינים ונקיטת אמצעים למניעת זיהום של בעלי דין או אנשים אחרים; בית המשפט רשאי להגביל את היקף העיון ולהתנותו בתנאים, אם ראה כי הקצאת המשאבים הנדרשת מחייבת זאת.

(ז) התיר בית המשפט עיון לפי תקנה זו, ימלא המבקש הודעת עיון כאמור בתקנה 3, טרם העיון.

בסעיף ההגדרות לתקנות העיון נקבע:

"עיון" - לרבות צפיה, האזנה, העתקה, צילום, הדפסה, הקלטה, קבלת פלט מחשב או קבלת עותק של מסמך בכל דרך אחרת, בהתאם לסוג המידע וצורת החזקתו;

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

ב-בג"ץ 5917/97 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' שר המשפטים (טרם פורסם, ניתן ביום 8/10/2009) נדונה שאלת חוקתיות דרישת ההנמקה המופיעה בסעיף 4 הנ"ל לתקנות העיון, ובהמשך אף נדונה שאלת היקף זכות העיון וחובת ההנמקה. הנשיאה בייניש קבעה, בהסכמת השופט לוי והשופט גרוניס (ההדגשות אינן במקור):

"בהתאם לתקנות החדשות - ובכך יש משום שינוי משמעותי בתפיסות היסוד באשר לזכות העיון - לכל אדם זכות לבקש משופט או רשם לעיין בתיקי בית המשפט. העקרון המנחה את תקנות העיון הוא שככלל יש לאפשר עיון, אלא אם כן העיון אסור בדין.

...

בעניינו של מי שאינו בעל דין בהליך המבקש לעיין בתיקי בית המשפט נקבע הסדר מיוחד הקבוע בתקנה 4 לתקנות - היא התקנה נשוא העתירה שלפנינו.

...

... כי בדומה לעקרון פומביות הדיון, אף זכות העיון בתיקי בית המשפט הינה זכות יחסית שיש לאזנה למול זכויות ואינטרסים שונים העלולים להיפגע כתוצאה מעיון בתיקי בית המשפט. כידוע, בהגשמת עקרון פומביות הדיון - ובזכות העיון הנגזרת ממנו - כרוכה באופן טבעי פגיעה פוטנציאלית בזכויות ובאינטרסים של בעלי דין ושל צדדים שלישיים, ולעיתים אף של האינטרס הציבורי. זהו חלק ממחירם של הליכים פומביים. כך למשל, יכול ויעמדו למול הזכות החוקתית לפומביות הדיון זכויות חוקתיות נוספות, ובעיקרן הזכות החוקתית לפרטיות, המעוגנת בהוראות סעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. האיזון בין זכויות אלה אינו פשוט, שכן עסקינן ב"התנגשות אופקית בין שתי נורמות חוקתיות השוות במעמדן הנורמטיבי והמשקפות ערכים ועקרונות" (דברי הנשיא א' ברק בעניין בית הדין למשמעת, בעמ' 537).

...

ניתן לומר ככלל, שרשות עיון בתיקי בית המשפט ניתנת היום כדבר שבשגרה, מתוך הכרה בכך שעל-פי התקנות כנוסחן כיום מוקנית לכל אדם זכות עיון. כך ראוי שיעשה, וכך נראה כי נעשה אף הלכה למעשה... אך ברי כי הכלל הינו כי יש להתיר עיון בתיקי בית משפט כך שנטל השכנוע בדבר מניעת העיון מוטל על המתנגד לו. הנה כי כן, על-פי הפרשנות המקובלת והראויה של חובת ההנמקה, על מבקש העיון לגלות בתמצית את מטרת העיון, וזאת על מנת לאפשר לבית המשפט לערוך את האיזון הנדרש בין זכות העיון שלו לבין הזכויות או האינטרסים של העומדים מנגד;

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

של המתנגד לעיון או של הציבור בכללותו. חובה זו אינה עולה כדי נטל שכנוע, שכן נטל זה - להצדיק מדוע יהיה על בית המשפט לסטות מנקודת המוצא של פומביות הדיון - מוטל על המתנגד לעיון ולא על מבקשו.

...

כפי שפרטנו בהרחבה לעיל, בהגשמת עקרון פומביות הדיון וזכות העיון בתיקים כרוכה באופן טבעי פגיעה פוטנציאלית בזכויות ובאינטרסים של בעלי דין ושל צדדים שלישיים, ולעיתים אף של האינטרס הציבורי. ציינו כי מכלול זכויות ואינטרסים, ביניהם זכויות חוקתיות כדוגמת הזכות לפרטיות, יכול ויעמדו למול בקשתו של פרט לעיין בתיק פלוני, וכי על בית המשפט למצוא את נקודת האיזון ההולמת אגב בחינת בקשת עיון קונקרטית. לפיכך, אך טבעי הוא כי מחוקק המשנה יבקש להביא ליצירתו של מתווה מסודר להליך העיון, המותיר בידי בית המשפט הדן בתיק את מלאכת האיזון הפרטנית בין העקרונות והאינטרסים השונים העומדים על הפרק. זוהי, הלכה למעשה, אף המסגרת החוקתית הראויה להתמודדות עם מצבים בהם העיקרון החוקתי בדבר פומביות הדיון מתנגש עם עקרון חוקתי אחר – היינו בחינה פרטנית של האיזון הראוי בהתאם להוראות הדין השונות ועמידתם בהוראותיה של פסקת ההגבלה".

ג. מן הכלל אל הפרט

המבקש, אבי המנוחה כאמור, הן בעצמו והן כאפוטרופוס של נכדיו, הוא בעל מעמד של אדם שאיננו צד להליך המשפטי שהתנהל, וככזה, המסגרת הנורמטיבית שחלה על בקשתו מעוגנת בתקנה 4 לתקנות. תקנה זו מושתתת על עקרון פומביות הדיון, אשר מוצאו בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה, לפיו בית המשפט ידון בפומבי, וכן כקבוע בסעיף 68 לחוק בתי המשפט.

בהמשך סעיף 68 מוזכרים תנאים בהם רשאי יהיה בית המשפט לחרוג מעקרון הפומביות ולדון בעניין מסויים בדלתיים סגורות; כן קבועים איסורים ומגבלות שונים בסעיפים 70 ו-71 לחוק בתי המשפט. יוער בענייננו, כי המשפט לא נדון בדלתיים סגורות, והמבקש עצמו אף היה נוכח בדיונים.

כאמור, זכות העיון בתיקי בית המשפט הינה זכות יחסית, שיש לאזנה למול זכויות ואינטרסים שונים, העלולים להיפגע כתוצאה מהעיון המבוקש. בענייננו, המדינה וב"כ הנאשם, הצביעו על פגיעה אפשרית בזכות הפרטיות של הנאשם, שכן במהלך המשפט העידו מומחים רבים באשר למצבו הנפשי של הנאשם והוגשו מספר חוות דעת בעניין.

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

פגיעה בפרטיותו של אדם, ככל שהיא נוגעת למצבו הבריאותי ובפרט הנפשי, היא פגיעה קשה.

שומה על בית המשפט, לערוך את האיזון הנדרש בין זכות העיון המוקנית למבקש, לבין הזכות לפרטיות המוקנית לנאשם. איזון זה מתבצע על ידי איתור כלל האינטרסים והזכויות הרלבנטיים, כאשר על המבקש לנמק את בקשתו, עם הגשתה, בכדי שיתאפשר לבית המשפט לאמוד את עוצמת זכות העיון שלו.

המבקש נימק את בקשתו בחובה המוטלת עליו, להרגשתו, לגדל את נכדיו היתומים בצל האמת על הוריהם.

המדינה התנגדה בשל טענתה העקרונית "שאין זכות מוקנית לנפגע עבירה לקבל לעיונו פרוטוקולים של דיונים שהתנהלו בבית המשפט" והן מטעמי הפגיעה בצנעתו ובפרטיותו של הנאשם, שכן עדויות בדבר בריאותו המנטאלית נפרשות על פני עמודי פרוטוקול רבים, ומצבו הנפשי מנותח על ידי מומחים.

כמפורט לעיל, אנו חייבים לאזן בין כל האינטרסים המתנגשים ואיננו רשאים להתעלם מזכותו של אבי המנוחה לעיין בראיות שהוצגו בפנינו אלא אם כן, העיון בראיות פוגע בזכותו של אחר. כאמור, עיון בראיות הרפואיות-נפשיות שהוצגו בפנינו, יש בהם פגיעה קשה בפרטיותו של הנאשם. קיים גם חשש כי זכות העיון, והעתקת פרוטוקול הדיונים, תגרום לתפוצה נרחבת לכל דיכפין של מצבו הנפשי של הנאשם, לרבות ההיסטוריה הרפואית-נפשית שלו.

לעומת זאת, במהלך דיוני ביהמ"ש הובאו ראיות שאינן קשורות למצבו הנפשי של הנאשם, אלא לנסיבות אירוע ההמתה של המנוחה. אין כל סיבה שלא לחשוף פרטים אלו בפני אבי המנוחה.

אנו מחליטים אפוא לאפשר לאבי המנוחה לעיין ולהעתיק את פרוטוקול הדיונים של ביהמ"ש וכן את הראיות שהוגשו, למעט כל חוות הדעת הפסיכיאטריות וחומר רפואי שהוגש, וכן למעט כל העדויות הקשורות למצבו הנפשי של הנאשם.

כיוון שב"כ הצדדים יצאו מנקודת הנחה לפיה אין לאפשר כלל עיון בפרוטוקולים ובראיות, אנו משהים החלטתנו ל-10 ימים שבמהלכם יוכלו התביעה וב"כ הנאשם להפנות תשומת לבנו לראיות נוספות שלדעתם אין לאפשר את זכות העיון בהן.

בית המשפט המחוזי בחיפה

09 אוקטובר 2011

תפ"ח 5376-12-09 מדינת ישראל נ'
זיאן(עציר)

בחלוף 10 הימים, אם לא תועבר התייחסות נוספת של ב"כ הצדדים, יוכל המבקש לעיין ולהעתיק את פרוטוקול הדיונים ואת הראיות בכפוף למגבלות דלעיל.

המזכירות תשלח עותק מהחלטה זו לב"כ הצדדים ולמבקש.

ניתנה היום, י"א תשרי תשע"ב, 09 אוקטובר 2011, בהעדר הצדדים.

צ. קינן, שופטת

ח. הורוביץ, שופטת

א. שיף, שופט - ס. נשיא
[אב"ד]

אילן שיף, סגן נשיא

הוקלד על ידי יהודית